

Təbib

Təsisçi: Azərbaycan Tibb Universiteti <http://www.amu.edu.az>

Qəzet 1933-cü ildən çıxır

| №-01 (1718) | 15 yanvar 2021-ci il |

Prezident İlham Əliyev Füzuli rayonunda Füzuli-Şuşa yolunun və hava limanının təməlini qoyub, Şuşa şəhərində səfərdə olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 14-də Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolunun 27-ci kilometrində Füzuli-Şuşa yolunun, həmçinin Füzuli rayonunda hava limanının təməlini qoyub

AZƏRTAC xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev, Birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Leyla Əliyeva Azərbaycanın işğaldan azad edilən mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində olublar.

Şuşaya gedərkən avtomobili özü idarə edən Prezident İlham Əliyev yolboyu öz təəssüratlarını bölüşüb.

Şuşa şəhərində üçrəngli bayrağımızı ucaldan Azərbaycan Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev hərbiçilərlə görüşüb və onların qarşısında çıxış edib.

Noyabrın 8-də qədim Şuşa şəhərimizin düşməndən azad edildiyini, Azərbaycanın parlaq qələbə qazandığını vurğulayan dövlət başçısı hərbiçilərimizin böyük qəhrəmanlıq, peşəkarlıq, milli ruh nümayiş etdirdiyini deyib: "Mən Şuşaya Qələbə yolu ilə gəlmişəm. O yol indi açılıbdır, yol yox idi. Dağlardan, meşələrdən, dərələrdən keçərək, onlarla

kilometr məsafəni qət edərək qəhrəman Azərbaycan hərbiçiləri yol boyunca kəndləri, qəsəbələri düşməndən azad edib, Şuşa şəhərinə yaxınlaşıb, Daşaltı kəndini azad edib və ondan sonra Şuşanı işğalçılardan azad edib.

Əminəm ki, Şuşa əməliyyatı aparıcı beynəlxalq hərbi məktəblərin dərslərinə salınacaqdır. Artıq məndə məlumat var ki, inkişaf etmiş bir çox ölkələrin mütəxəssisləri 44 günlük Vətən Müharibəsinin hər bir gününü təhlil edirlər. Çünki 44 günlük müharibənin hər bir günü qələbə, zəfər günüdür. Şuşanın işğaldan azad edilməsi düşməne vurulan ən böyük zərbə idi. Çünki düşməni hesab edirdi ki, Şuşanı azad etmək mümkün deyil və yaqın ki, müəyyən dərəcədə haqlı idi. Çünki Pənahəli xan bu şəhəri elə salmışdır ki, hər tərəfdən sıldırım qayalar və təbii landşaft Şuşanı mühafizə edir".

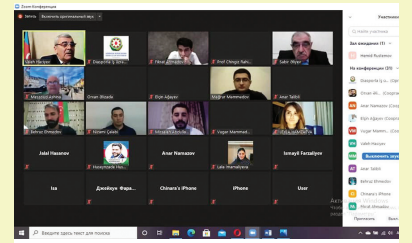
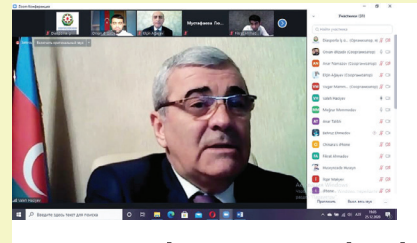

BU SAYIMIZDA

BÖYÜK ELMİ ŞURADA

2

Qəhrəman həkimlərimizin Vətən müharibəsindəki fəaliyyəti müzakirə olunub

. 3 .

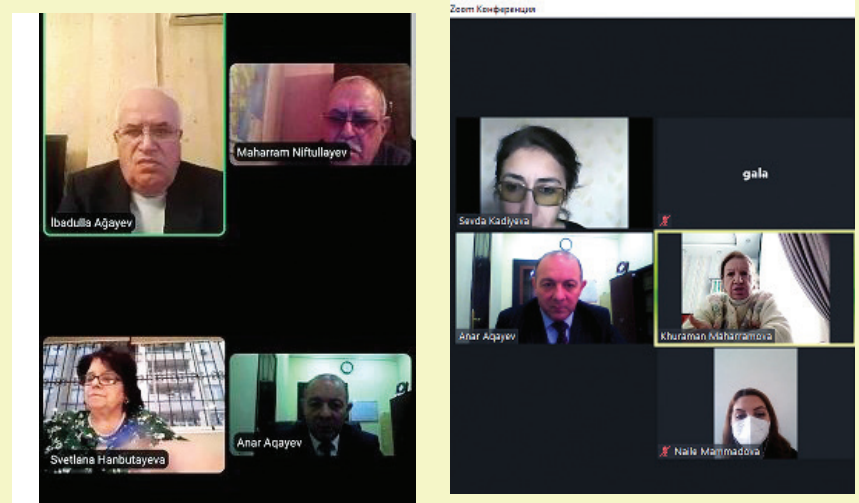
Tələbələrimizin fəxarət dolu könüllülük fəaliyyəti

. 4 .

Stomatologiya fakültəsinin Elmi Şurasının onlayn iclası

. 6 .

İctimai səhiyyə fakültəsinin tərkibində olan kafedralarla onlayn görüş keçirilib

. 3 .

BÖYÜK ELMİ ŞURADA

Böyük Elmi Şuranın 2020-ci il üçün sonuncu iclası pandemiya dövrünün şərtlərinə uyğun olaraq onlayn keçirilib

ATU-nun Tədris və müalicə işləri üzrə prorektoru, professor Sabir Əliyev ilk növbədə şanlı ordumuzun qələbəsi münasibətilə Azərbaycan xalqını, Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevi təbrik edib.

Şəhidlərimizə rəhmət diləyən, qazilərimizə şəfa arzulayan prorektor Vətən Müharibəsi zamanı tibb işçilərindən 42 nəfərin şəhadətə qovuşduğunu, onlardan 11 nəfərin həkim, Azərbaycan Tibb Universitetinin məzunu olduğunu, 159 nəfərin yaralandığını xatırladı.

S.Əliyev çıxışını "ATU-da 2020/2021-ci tədris ilinin payız semestrinin imtahan sessiyasına hazırlığın vəziyyəti və imtahanların mütəşəkkil keçirilməsində universitet kollektivinin vəzifələri" barədə məruzə ilə davam etdirib. O, ölkədə COVID-19 pandemiyası və Vətən Müharibəsi ilə əlaqədar 2020/2021-ci tədris ilinin payız semestrində tədris prosesinin Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına və Təhsil Nazirinin əmri ilə təsdiq edilmiş "Xüsusi karantin rejimi dövründə ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində tədris prosesinin təşkilinə dair

Təlimat"a əsasən təşkil olunduğunu və dekabrın 29-da yekunlaşdığını vurğulayıb: "27 sentyabr 2020-ci ildə Vətən Müharibəsinin başlaması ilə əlaqədar internetin olmadığı üçün bu se-

mestr tədris prosesində 45 gün fasilə oldu. Ona görə də oktyabr ayının 10-da biz dərslərə yenidən başladığımız zaman proqram üzrə mövcud tematik mövzular bəzən birləşdirildi. Etiraf etməliyəm ki, yaralı döyüşçülərimizin kafedralarımızda yerləşdirilməsi ilə bağlı həmin sahədə çalışan həkimlərimizin dərslərini digər müəllimlərin əvəz etməsinə ehtiyac yaranırdı. Mövcud pandemiya ilə bağlı belə hallar hər kafedrada mövcud idi. Onların dərslərini digər müəllimlərimiz əvəz etdi. Bütün bu çətinliklərə baxmayaraq, kafedralarımız proqrama uyğun olaraq mövzula-

rın keçirilməsini əhatə etmişdir".

İmtahan cədvəlinin vaxtında hazırlandığını və test suallarının kafedralarda ekspertlər tərəfindən yoxlanaraq vaxtında İmtahan Mərkəzinə çatdırıldığını söyləyən prorektor ilk dəfə olaraq imtahan verəcək I kurs tələbələrini və onlara professor-müəllim heyətinin münasibəti üzərində xüsusi dayanıb: "Qeyd etdiyim kimi, həmin tələbələrin hamısı kredit sistemi ilə təhsil alırlar. Baxmayaraq ki, tələbələrimizin 333 nəfəri 600-dən çox balla universitetə daxil olmuş, 4-cü qrupun bütün Prezident təqaüdüçüləri

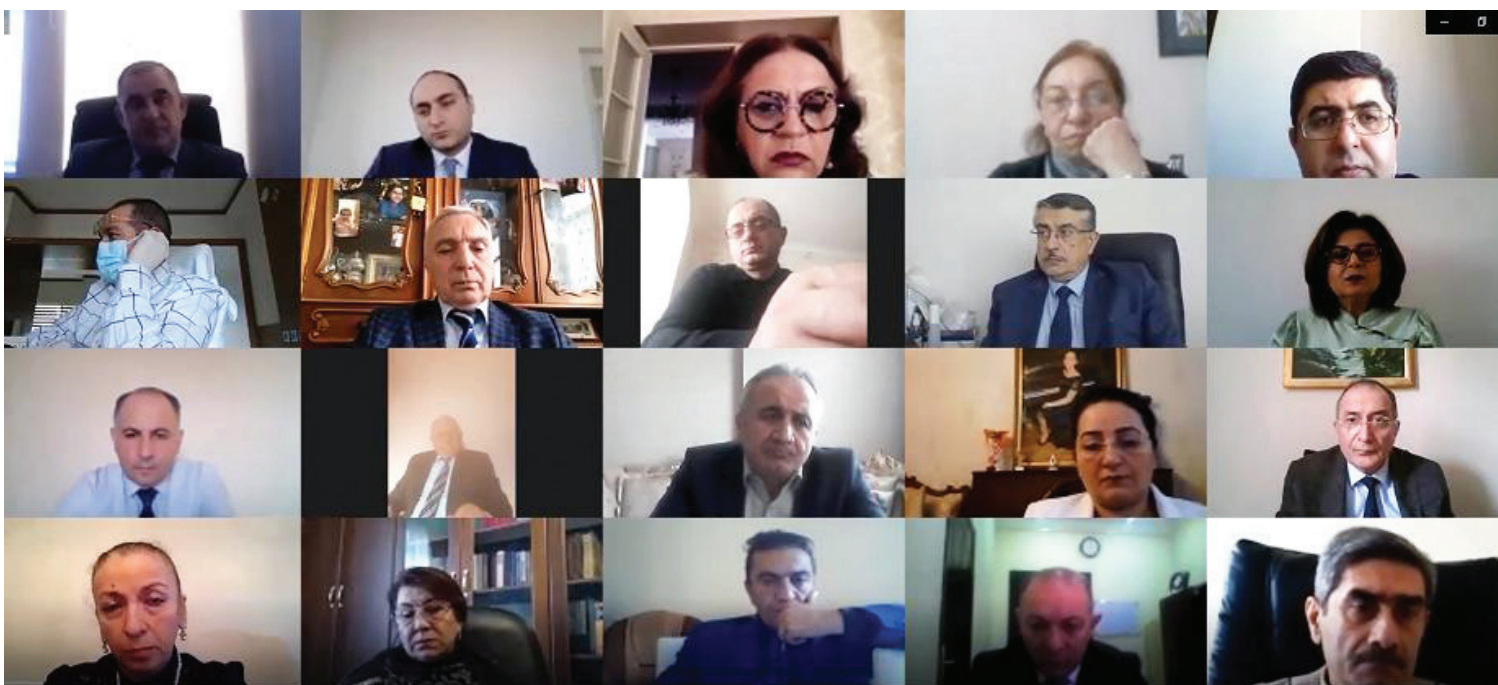
- 24 nəfər bizim tələbələrdir. Onu da qeyd etməliyəm ki, hər il universitetə 24-26 Prezident təqaüdüçüsü daxil olsa da, onlar kredit sisteminin ağır şərtlərinə davam gətirmir və əlaçılıqdan düşürlər. O səbəbdəndir ki, hər il yuxarıda qeyd etdiyimiz sayda Prezident təqaüdüçüsü universitetimizə qəbul olunsada, hazırda təhsil alan Prezident təqaüdüçülərimizin ümumi sayı 54 nəfərdir, halbuki onlar 150 nəfər də ola bilərdilər".

Universitetimizdə həssas qrupa aid vətəndaşların uşaqlarının da təhsil aldığı bildirən S.Əliyev nəinki Prezident təqaüdüçülərinə, sessiya dövründə müraciət edən bütün tələbələrə kafedraların aparıcı müəllimlərinin iştirakı ilə konsultativ yardım göstərməyin vacibliyini deyib: "İmtahanların kompüter vasitəsilə test üsulu ilə aparılmasını nəzərə alaraq imtahan əvvəl məsləhət saatları ənənəvi qaydada və imtahan götürməyə ayrılan saatların hesabına çoxaldılmalıdır".

Tədris şöbəsinin müdiri, dosent Samir Cavadov da çıxış edərək Təhsil Nazirinin 11 dekabr 2020-ci il tarixli əmrinə əsasən ali təhsil müəssisələrində 2020/2021-ci tədris ilinin payız semestrinin 2021-ci ilin yanvar ayının 11-də başlanılmaqla 4 həftə ərzində keçiriləcək qıç imtahan sessiyasında tələbələrin cari və aralıq qiymətləndirilməsi ilə bağlı təkliflərini səsəndirib.

Digər çıxış edənlər də imtahan sessiyasına hazırlığın vəziyyəti və aparılan işlər haqqında fikirlərini elmi şuranın üzvləri ilə bölüşüblər.

Vətən Müharibəsi zamanı 42 tibb işçisi şəhid olub, 159 nəfər yaralanıb. Şəhid olanların 11 nəfəri həkim, Azərbaycan Tibb Universitetinin məzunudur

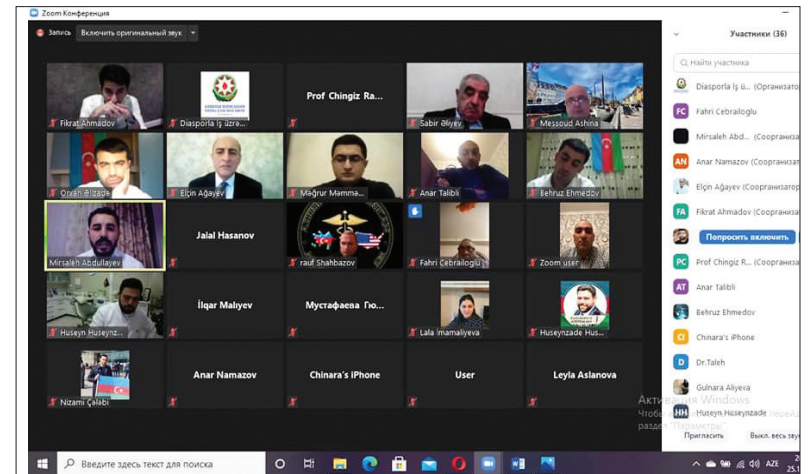
“Beyin qazanma” proqramı çərçivəsində “Vətən Müharibəsinin şəhid həkimlərinin xatirəsinə” həsr olunmuş videokonfrans keçirilib. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin və Azərbaycan Tibb Universitetinin birgə təşkilatçılığı ilə baş tutan tədbirin keçirilməsində məqsəd qəhrəmanlıq göstərmiş həkimlərimizin fəaliyyətinə diqqəti cəlb etmək olub.

Müxtəlif ölkələrdə və Azərbaycanda yaşayan 60-a yaxın izləyicinin qatıldığı virtual tədbir Vətən Müharibəsində qəhrəmancasına həlak olmuş şəhidlərimizin xatirəsinin bir dəqiqəlik sükütlə yad edilməsilə başlayıb.

Giriş sözü ilə videokonfransı açan Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi sədrinin birinci müavini Valeh Hacıyev, Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris və müalicə işləri üzrə prorektoru, professor Sabir Əliyev və Çuxurova Universitetinin Tibb fakültəsinin III kurs tələbəsi Orxan Əlizadə qonaqları salamlayıblar.

Cəbhə zonasında yaralı hərbcilərə tibbi yardım göstərən və onları həyata

Qəhrəman həkimlərimizin Vətən Müharibəsindəki fəaliyyəti müzakirə olunub

qaytarmağa çalışan həkimlərin bir qrupu – anestezioloq Elçin Yahyayev (Türkiyə), ailə həkimi Fəhri Cəbrayılloğlu (Türkiyə), qulaq-burun-boğaz həkimi Bəhruz Əhmədov (Türkiyə), ağız, üz-çənə cərrahi, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Hüseyin Hüseyinzadə (Azərbaycan), feldşer Anar Talıbov (Azərbaycan), revmatoloq-mütəxəssis, tibb xidməti kapitanı Məğrur Məmmədov (Türkiyə), cərrah Nizami Çələbiyev (Türkiyə),

uşaq cərrahi Cəlal Həsənov (Türkiyə), pediatr Dinar Baxışov (Azərbaycan) və Çuxurova Universitetinin Tibb fakültəsinin III kurs tələbəsi Orxan Əlizadə (Türkiyə), ATU-nun Ümumi cərrahiyyə kafedrasının müdiri, professor Elçin Ağayev, Ağız və üz-çənə cərrahiyyəsi kafedrasının müdiri, professor Çingiz Rəhimov, III cərrahi xəstəliklər kafedrasının assistenti, Tədris Cərrahiyyə Klinikasının plastik cərrahiyyə şöbəsinin müdiri

Mirsaleh Abdullayev, Tədris Cərrahiyyə Klinikasının Transplantologiya şöbəsinin müdiri Anar Namazov, Urologiya kafedrasının assistenti, Tədris Cərrahiyyə Klinikasının Urologiya şöbəsinin müdiri Fikrət Əhmədov çıxış ediblər. Onlar Vətən Müharibəsinin təsiredici anları ilə bağlı xatirələrini bölüşüb və şəhid olan həmkarları barədə danışıblar.

Kopenhagen Universitetinin nevrologiya üzrə professoru və

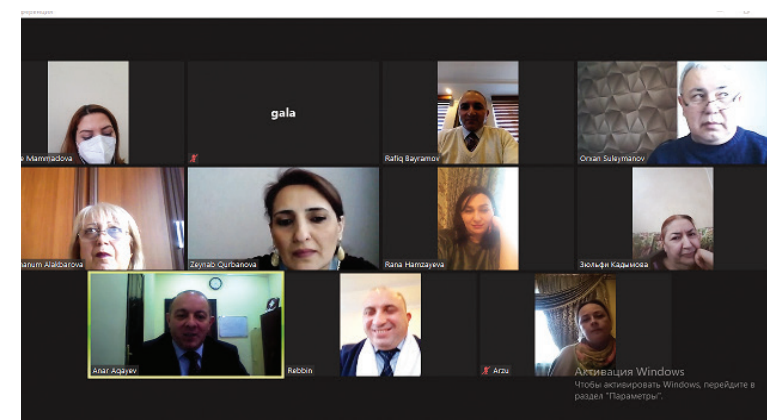
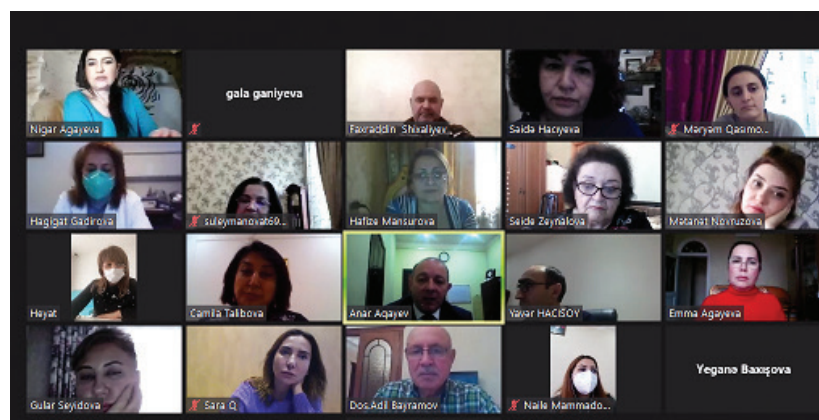
baş məsləhətçisi, Beynəlxalq Baş Ağrıları Cəmiyyətinin rəhbəri və İnsan Miqreni Araşdırma Birliyinin direktoru, “YAŞAT” Fondunun Himayəçilik Şurasının üzvü Məsud Aşına çıxışı zamanı Azərbaycanda və xaricdə yaşayan həkimlərlə əməkdaşlığın qurulmasına dair təkliflər irəli sürüb.

Videokonfrans <https://www.facebook.com/braingain> ünvanı üzərindən canlı yayımlanıb.

İctimai səhiyyə fakültəsinin tərkibində olan kafedralarla onlayn görüş keçirilib

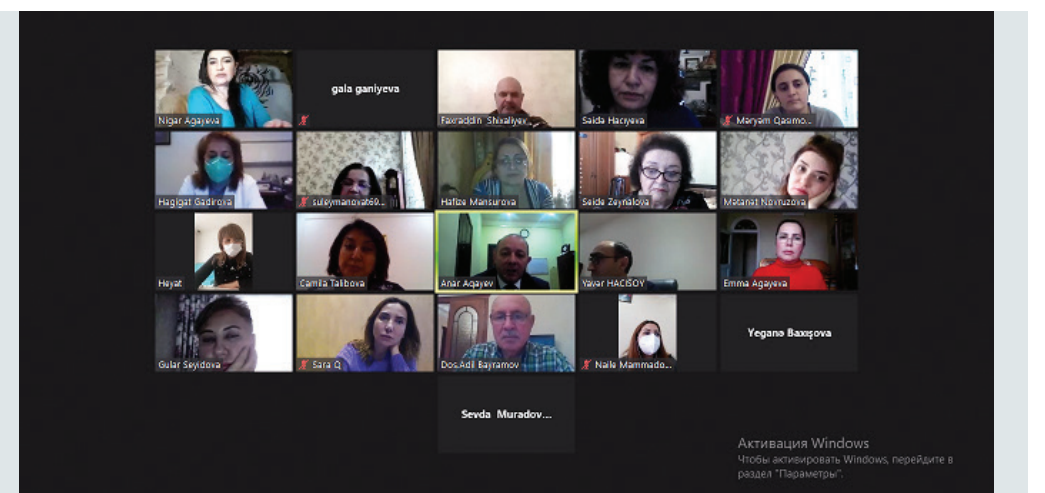
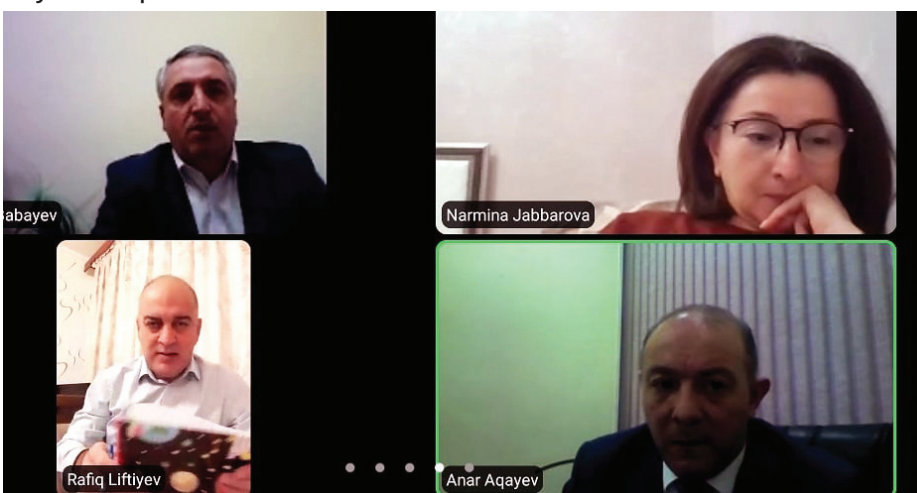
ATU-nun İctimai səhiyyə fakültəsinin rəhbərliyi fakültənin nəzdində olan kafedralarla onlayn görüşlər keçirib

Görüşlər haqda məlumat verən fakültənin dekanı, professor Anar Ağayev əsas məqsədin 2020-2021-ci tədris ilinin qış imtahan sessiyasına hazırlığın vəziyyətini müzakirə etmək olduğunu bildirib. Həmçinin, Dövlət İmtahan Mərkəzinə testlərin göndərilib-göndərilməməsi, imtahan suallarını hazırlayan ekspertlərlə təkrar

söhbətin aparılması, bundan əvvəlki dövrdə imtahanda hansısa kafedradan Apellyasiyaya Komissiyasına müraciət olunduğu halda təsdiqlənən sualların dəyişdirilib-dəyişdirilməməsi barədə danışılib.

Eyni zamanda, dərslərdə tələbələrin aktiv iştirakı, gələcəkdə də fakültə üzrə onlayn dərslərin aparılmasının keyfiyyətinin yüksəldilməsi məsələləri müzakirə olunub.

Tələbələrimizin fəxarət dolu könüllülük fəaliyyəti

ATU-nun tələbələri Bakı və bölgə xəstəxanalarında yaralı hərbiçilərə şərəflə xidmət göstəriblər

H.MƏMMƏDOV: "ƏSL VƏTƏN SEVGİSİNİN ŞAHIDI OLDUM"

ATU-nun II Müalicə-profilaktika fakültəsinin IV kurs tələbəsi Heydər Məmmədov da Qarabağ uğrunda döyüşlərdə yaralanan əsgərlərə tibbi xidmət göstərib: Belə bir imkanın olduğunu biləndə, düşünmədən razılıq verdim. Çünki hər kəsin kiçik də olsa, yardım etmək istəyinin, birliyin, bərabərliyin mövcud olduğu bu dövrdə bir tibb tələbəsi olaraq edə biləcəyim ən vacib iş məhz qazilərimizə könüllü xidmət ola bilər. Odur ki, ATU-nun Tədris Terapevtik Klinikasında qeydiyyat-

dan keçib könüllü fəaliyyətə başladım. Könüllülük müddətində əsgərlərlə həmsöhbət olurdu. Onlar müharibənin gerçək, ağırlı günlərindən danışanda, əsl Vətən sevgisinin əslində nə olduğunu başa düşdüm və bunun şahidi oldum". ■

B.CƏFƏRZADƏ: "GÜCÜMÜZÜ DÜNYAYA GÖSTƏRDİK"

I Müalicə-profilaktika fakültəsinin VI kurs tələbəsi Baxşeyiş Cəfərzadə də Vətən Müharibəsinin ilk günlərindən ATU-nun Tədris Terapevtik Klinikasında könüllü kimi işləməyə başlayıb. O, həm klinikada işlədiyi müddətdə, eləcə də ön cəbhədə əsgər və zabitlərimizlə görüşlər zamanı ordudakı yüksək əhval-ruhiyyənin mövcudluğunun şahidi olub: "Bu müharibədə tək-cə ordumuzun gücünü deyil, eyni zamanda millət olaraq öz iradəmizi, gücümüzü dün-

yaya göstərdik! Bir daha Türk olduğumuz öz təsdiqini tapdı. Vətən Müharibəsində canından keçən şəhidlərimizə Allah rəhmət etsin! Allah qazilərimizə şəfa, ordumuza güc versin! Biz onlara borcluquq!" ■

S.VƏLİZADƏ: "BU KÖNÜLLÜLÜK FƏALİYYƏTİ UNUDULMAZ XATİRƏ OLDU"

I Müalicə-profilaktika fakültəsinin III kurs tələbəsi Salatın Vəlizadə də yaralılara xidmət göstərən könüllülərdən biridir. Deyir ki, bu işə başlaması sırf təsadüf üzündən baş verib: "Mülki əhaliyə tibbi xidmət göstərəcəyimi düşünsəm də, özümü könüllülərin arasında tapdım. Fəaliyyətə başladığım ilk gün əsgərlərimizlə tanış olduq. Onları bu qədər çox istəyəcəyimi ağılıma belə gətirməzdim. Döyüş zamanı yaşadıklarından danışarkən, buna inanmaq olmurdu. Döyüş meydanında inanılmaz sücaətlər göstərən bu əsgərlərimiz yaşadıklarına baxmayaraq, yenə də düşünmədən döyüşə getməyə hazır olduqlarını deyirdilər. Belindən qəlpə yarası almış əsgərimiz hərəkətində

ciddi məhdudiyətlər olsa da, döyüş yoldaşlarının şaxtalı şəraitdə xidmət elədiyinə görə narahat olur, yenidən səngərə qayıtmaq istəyirdi. Digər əsgərimiz də ayağı sağalan kimi könüllü olaraq orduya qayıtmaq üçün səbrsizləndirdi. Bu cür insanlara tibb yardım göstərmək, onların qulluğunda dayanmaq mənim üçün bir fəxrdir".

S.Vəlizadə deyir ki, bu könüllülük fəaliyyəti onun yaddaşında unudulmaz xatirə olaraq daima qalacaq. ■

B.MAHMUDOV: "BƏRDƏDƏKİ GÜNAHSIZ KÖRPƏNİN BAĞIRSAQLARI ƏLLƏRİMƏ TÖKÜLDÜ..."

ATU-nun II Müalicə-profilaktika fakültəsinin VI kurs tələbəsi Babək Mahmudov isə Bakıda yox, cəbhəyə yaxın ərazidə - Bərdədə könüllü olaraq xidmət göstərib. Bərdədə Mərkəzi Rayon Xəstəxanasında yaradılmış hərbi hospitalda işləyən Babək bu

rayonun xain düşmən tərəfindən bombalanmasının şahidi olub. Deyir ki, həyatı boyu bu anları, insanların çəkdiyi iztirabları unutmayacaq: "Xəstəxanada işləri bitirmək

S.DADAŞZADƏ: "ZƏFƏRİ BƏXŞ EDƏN İNSANLARIN XİDMƏTİNDƏ DURMAQ QÜRUR VERİR"

II Müalicə-profilaktika fakültəsinin VI kurs tələbəsi Samir Dadaşzadə də yoldaşları ilə birgə könüllü kimi yaralı əsgərlərin xidmətində dayanıb. Samir hesab edir ki, həmin dövrdə Azərbaycanın haqq mübarizəsində hər kəs əlindən gələni etməyə çalışdı: "İnsanlarımız bir amal uğrunda birləşmişdilər: Qarabağ! Düşünürdüm ki, biz tibb işçiləri də II Qarabağ müharibəsinin yaralı əsgər və gazilərinə bacardığımız yardımı göstərə bilərik. Professorlarımızın rəh-

bərliyi ilə biz könüllülər əsgərlərimizin tezliklə sağlamlıqlarına qovuşmaları üçün daim çalışırıq. Müharibə dövründə bizə zəfəri bəxş edərək öz sağlamlıqlarından keçən igidlərimizin xidmətində durmaqdan böyük qürur hissi duyuram". ■

üzrəydim. Qəfildən güclü partlayış səsi eşitdik. Üzərindən 10 dəqiqə keçməmiş, təcili yardım maşınları yaralıları gətirməyə başladı. İlk maşında xəsarət alan yaşlı bir qadın artıq ölmüşdü. İkinci xəsarət alan şəxs - orta yaşlı bir kişi də dünyasını dəyişmişdi. Həmin an özüm də deyildim. Qaçaraq 3-cü maşına yaxınlaşdım. Burada 3-4 yaşlı bir körpəni gördüm. Ürəyimdə dua edirdim ki, tək yaxşı olsun. Amma körpəni qucağıma alanda onun bağırsaqları əllərimə töküldü... O anı necə izah edəceyimi bilmirəm. O uşağın kiçik

əllərini, saçlarını oxşadım... Sonradan digər xəsarət alanları gətirməyə başladılar. 13 yaşlı qıza kömək edirdim. O da elə ağlaya-ağlaya bizdən valideynlərini soruşurdu. Hansı ki, valideynlərinin adları həlak olanlar siyahısında idi. Bu anları heç vaxt unutmayacağam". ■

Stomatologiya fakültəsinin Elmi Şurasının onlayn iclası

ATU-nun Stomatologiya fakültəsinin Elmi Şurasının onlayn iclası keçirilib. Fakültənin dekani, dosent Səid Əhmədov 2020/2021-ci tədris ilində qış imtahan sessiyasına hazırlığın vəziyyətindən söhbət açıb.

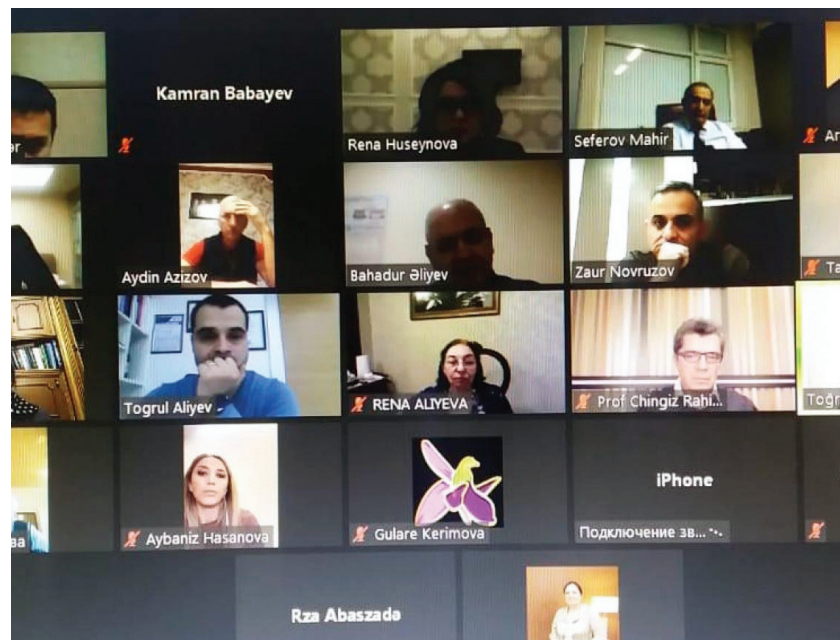
Dekan S.Əhmədov universitet rəhbərliyinin xüsusi karantin rejiminin tələblərini və məsafədən tədrisin reallıqlarını nəzərə alaraq, imtahan sessiyasında tələbələrin bilik və bacarıqlarını göstərmələri üçün bütün lazımı şəraitin yaradılacağını deyib.

İclasda kafedra müdirləri çıxış edərək qış imtahan sessiyasına hazırlığın vəziyyəti haqqında məlumat verib, təkliflər irəli sürüblər.

Məlumat üçün bildirək ki, ATU-nun Stomatologiya fakültəsinin tərkibində 6 kafedra - Ortopedik stomatologiya, Ağız və üz-çənə cərrahiyyəsi, Uşaq stomatologiyası, Terapevtik stomatologiya, Qulaq, burun və boğaz

xəstəlikləri və Xarici dillər kafedrası fəaliyyət göstərir:

Qeyd edək ki, COVID-19 infeksiyasının yayılmasının qarşısının alınması məqsədilə Azərbaycan Respublikasının ərazisində fəaliyyət göstərən bütün təhsil müəssisələrində tədris, təlim-tərbiyə prosesi 2020-ci il noyabrın 2-dən etibarən distant formada davam etdirilir.

İgid əsgərlər arasında yeni dostlar qazanan həkim

44 günlük Vətən müharibəsi bizə xalqımızın qəhrəman oğullarını, qızlarını, fədakar həkimlərini tanıtdı. Hakimiyyətlə xalqımızın birliyi sayəsində Qarabağ və ona bitişik ətraf rayonlar düşmən işğalından azad edildi.

Həç şübhəsiz, torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsində Azərbaycan Tibb Universitetinin məzun və müdavimlərinin də xüsusi payı var. Onlar arasında canları qədər sevdikləri Azərbaycan uğrunda şəhidlik zirvəsinə yüksələn də, yaralı hərbiçilərimizin həyatını xilas etmək üçün gecəsini gündüzünə qatan fədakar həkimlərimiz də oldu.

Belə fədakar həkimlərdən biri də ATU-nun Ümumi cərrahiyyə kafedrasının müəllimi, plastik rekonstruktiv və estetik cərrahiyyə üzrə mütəxəssis Adil Cümşüdozdur. O, müharibə başlayan vaxt yaralı hərbiçilərin müalicəsi ilə məşğul olmaq üçün könüllü olaraq cəbhə bölgəsinə yollanıb. Sentyabrın 29-dan etibarən Naftalan Xəstəxanasında və Gəncə Beynəlxalq Xəstəxanasında 10 gün ərzində yaralılara tibbi yardım göstərərək, hərbiçilər üzərində uğurlu mürəkkəb rekonstruktiv cərrahi əməliyyatlar icra edib. Belə ki, yuxarı və aşağı ətraflarda, baş-boyun və üz nahiyəsində zədələr almış hərbiçilər təcili və planlı şəkildə əməliyyat olunublar. Sonra səhhəti ilə bağlı Bakıya qayıdıb və Tədris Cərrahiyyə Klinikasında fəaliyyətə başlayıb. Cəbhə bölgəsində yaralılar üzərində apardığı təcili əməliyyatları müharibə bitdikdən sonra da planlı şəkildə adicəkilən klinikada davam etdirib. Etdiyi əməliyyatları peşəkar həkim heyəti ilə mərhələli şəkildə aparmalı olub.

Cərrah A.Cümşüdoz ölkəmizdə ilk dəfə uğurla həyata keçirdiyi əməliyyatlardan da söhbət açıb. Bildirib ki, Orxan adlı bir yaralı hərbiçinin ciddi şəkildə zədələnmiş çənəsini, dodaqlarını, bo-

ynunu, dilaltı toxumalarını bərpa edib. Damar ayaqçığı olaraq baldırdan, incik sümüyü, əzələ və dərialtı toxumaları sərbəst fleb halında hazırlayaraq incik damarları ilə birlikdə götürərək boyun nahiyəsinə transfer edib. Sümüklə çənənin, əzələ ilə dilaltı hissəni, dərialtı toxuma ilə alt dodağı və boyunu bərpa olunub. Köçürülən toxumanın qidalanması üçün götürülən pereneal arteriyani mikrocərrahiyyə üsulu ilə 10 dəfə böyüdərək qalınabənzer vəzin yuxarı arteriyasına və venasına anastomoz edib. İstifadə etdiyi saplar saçdan nazik, tikdiyi damarlar isə 2 mm diametrində olub. Qeyd edək ki, bu cür mürəkkəb əməliyyat isə inkişaf etmiş ölkələrin klinikalarında aparılan nadir əməliyyatlardan hesab olunur.

A.Cümşüdoz hərbiçilərlə bağlı onu duyğulandıran məqamlara da toxunub: "Hərbiçilərimizin ruh yüksəkliyi məni olduqca qürurlandırdı. Əksər hərbiçilər tez sağalıb cəbhəyə dönmələrini, işğaldan azad olmalarını istəyirdilər. Mən cəbhə bölgəsində bir əsgərin qopan barmağını mikrocərrah üsulla əməliyyat edərək bərpa etmişdim. O, Şuşa uğrunda gedən döyüşlərdə yaralanmışdı. Həmin əsgər əməliyyat edilməmişdən öncə bildirdi ki, həkim, dostum döyüş zamanı yaralandı. Onun üzü, çənəsi dağılmışdı. Sağ qalıb-qalmadığından xəbərim yoxdur. Görəsən, sağdırmı və ona tibbi yardım edildimi? O əsgərin dostu ilə bağlı nigarənçılığı məni çox narahat etdi və bu fikrimdə qaldı. Onun qopmuş barmağını mikrocərrahiyyə yolla tikərək bərpa etdim. Orxanı əməliyyat etdikdən təxminən

"Dedi ki, əvvəl qəlpə yarası alıb, vuruşu bir neçə saat davam etdirdim. Sonra eyni yerdən güllə yarası da aldım".

"Amma əlimlə yaranın ağzını tutub, qanaxmanın qarşısını aldım, güllə ilə məni vuranın üstünə gedib, onu məhv etdim. Heyfimi çıxdım, həkim".

2 həftə sonra barmağını bərpa etdiyim əsgərin telekanalların birində danışığına rast gəldim. Oradakı çıxışı zamanı da dostunun yaralandığını və onun sonrakı taleyindən xəbəri olmadığını həyəcanla söyləyirdi. Əsgərin şəklini çəkib Orxana göstərdim. Orxan həmin əsgəri tanıdı və onun dostu olduğunu dedi. Bir daha duyğulandım. Qələbəmizə gedən yolun səbəblərindən birinin də məhz yumruq kimi birliyimizdən keçdiyinin şahidi oldum. O anlar təbii ki, məndə xoş və kövrək duyğuların yaranmasına səbəb oldu. Sevindirici haldır ki, belə birlik bizim cəbhə bölgəsində fəaliyyət göstərən həkim yoldaşlarımızın arasında da var idi və bu gün də davam edir. Tədris Cərrahiyyə Klinikasında travmatoloq, oftalmoloq, üz-çənə, ümumi cərrah və uroloqlar ilə birgə neçə yaralıya tam şə-

illə ilə məni vuranın üstünə gedib, onu məhv etdim. Heyfimi çıxdım, həkim.

Onda bu qorxmazlığı, qəhrəmanlığı görəndə sinəm fərəh hissi ilə doldu. Onun gözlərində heç qorxu hiss etmədim."

Adil həkim müharibə zamanı igid dostlar qazandığı üçün qürur

kildə yardım göstərə bildik."

Hərbiçilərimizlə bağlı onu duyğulandıran və qürur verən xeyli məqamlar olduğunu da qeyd etdi A.Cümşüdoz: "Naftalanda olarkən unutmadığım bir hadisəni də sizlərlə bölüşmək istərdim. Boyun nahiyəsindən yaralanmış "Kobra" ləqəbli bir kəşfiyyatçı xəstəxanaya qəbul edilmişdi. Onun boynundan həm qəlpə, həm də giliz çıxartdım. Yaralar boyun nahiyəsindən eyni yerdə olduğundan bu, məni çox təəccübləndirdi. Ertəsi gün mən ondan "necə oldu ki, eyni yerdən yara aldın?"-deyə soruşdum. Dedi ki, əvvəl qəlpə yarası alıb, vuruşu bir neçə saat davam etdirdim. Sonra eyni yerdən güllə yarası da aldım. Amma əlimlə yaranın ağzını tutub, qanaxmanın qarşısını aldım, gü-

hissi keçirir. Onlarla daima əlaqə saxladığımı və hal-əhval tutduğumu qeyd edir.

Cərrah A.Cümşüdoz bizimlə söhbəti zamanı ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasında bu vaxtadək 200-dən çox yaralı hərbiçi üzərində mürəkkəb cərrahi əməliyyatların icra olunduğunu, klinikada həkimlərin əməliyyat aparmasına hər cür şərait yaradıldığını qeyd edib. Bildirib ki, müharibə zamanı alınan zədələr təbii ki, 2-3 ay ərzində sağalmır. Yaralıların reabilitasiya dövrü bir müddət çəkir. Ona görə də, hərbiçilərimizin reabilitasiyası klinikamızda sonadək davam etdiriləcək.

Qabil ABDULLAYEV

İlkin tibbi yardım təlimləri təşkil olunub

Bir sıra hallarda düzgün ilkin tibbi yardım insan həyatını xilas edə bilər.

Buna görə də hər kəsin ilkin tibbi yardım qaydaları ilə tanış olması vacibdir. ATU-nun Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin bu günlərdə təşkil etdiyi onlayn təlimin məqsədi gənclər və tələbələrə bu qaydalarla tanış etməkdən ibarətdir.

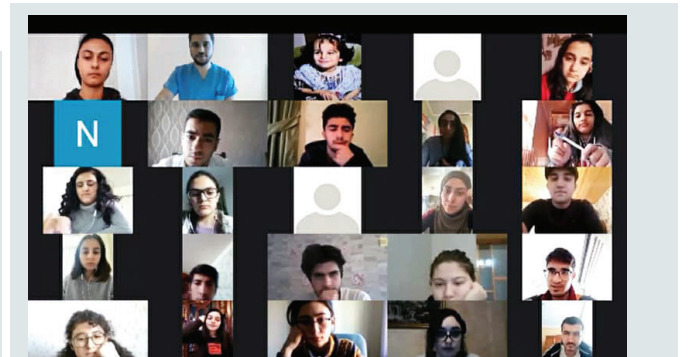
"İlkin tibbi yardım hər kəs üçündür" adlı təlimlər boş

vaxtı dəyərləndirmək üçün çox yaxşı bir fürsətdir.

Buna görə də hər kəsin ilkin tibbi yardım qaydaları ilə tanış olması vacibdir. ATU-nun Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin bu günlərdə təşkil etdiyi onlayn təlimin məqsədi gənclər və tələbələrə bu qaydalarla tanış etməkdən ibarətdir.

"İlkin tibbi yardım hər kəs üçündür" adlı təlimin açılışında ATU THİK-nin sədri Elvin Kərimli bu tədbirlərin önəmindən danışdı. Qeyd edib ki, pandemiya dövründə bu tip təlimlər boş vaxtı dəyərləndirmək üçün çox yaxşı bir fürsətdir.

ATU THİK-nin sədr müavini, eyni zamanda 13-cü qrant müsabiqəsində "İlkin tibbi yardım hər kəs üçündür" layihəsinin rəhbəri Cavid Mustafazadə təlimçi qismində

çıxış edib. O, müxtəlif situasiyalar zamanı ilkin tibbi yardımın göstərilməsi, praktiki vərdişlərin həyata keçirilməsi, ilkin yardımın təməl prinsipləri və s. mövzularda tələbələrə bilgiler verərək, onların suallarını cavablandıraraq.

Sonda təlim iştirakçıları arasında test keçirilib. İmtahanda yüksək nəticə nümayiş etdirənlər sertifikatla layiq görüldüblər.

İlkin tibbi yardımla bağlı təlimlər 100 nəfər üçün nəzərdə tutulsa da, iştirakla bağlı müraciətlərin sayının çox olması səbəbindən eyni mövzuda təlimin növbəti həftələrdə də təşkil olunması planlaşdırılıb.

ATU THİK tələbələrə boş vaxtlarını səmərəli keçirmələri üçün komitəyə üzv olmağa dəvət edir.

#ATUTHİK #ATU

ATU-nun mətbuat xidməti

Gənc nəsillərə örnək olan dəyərli alim

Tibb elmləri doktoru, professor Çingiz Rəhimov 1956-cı il yanvarın 6-da Bakı şəhərində həkim ailəsində anadan olmuşdur.

Azərbaycan Tibb İnstitutunun Stomatologiya fakültəsini bitirdikdən sonra üz-çənə cərrahiyyəsi üzrə internatura keçən Çingiz Rəhimov təyinatla Naxçıvan Muxtar Respublikasında çalışmışdır. Sonralar baş və boyun onkologiyası üzrə ixtisaslaşmış, Moskvadakı qabaqcıl klinikalarda işləmiş, 1984-cü ildə dissertasiya işini müvəffəqiyyətlə müdafiə edərək tibb elmləri namizədi, 1992-ci ildə - 36 yaşında isə keçmiş SSRİ məkanında üz-çənə cərrahiyyəsində ən gənc tibb elmləri doktoru adına layiq görülmüşdür.

I Moskva Tibb İnstitutunda professor vəzifəsini tutmaq təkliflərinə baxmayaraq, Vətənə dönməyə üstünlük verdi və 1992-ci ildə Azərbaycan Tibb İnstitutunun professoru vəzifəsinə təyin olundu. Elmi və praktik fəaliyyətini davam etdirən Ç.Rəhimov ən yüksək idarəetmə orqanlarında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Aparatında (şöbə müdirinin müavini) və Nazirlər Kabinetində (şöbə müdiri) dövlət sosial, o cümlədən tibbi layihələrin idarə olunması üzrə yüksək vəzifəyə dəvət edildi.

O, 1993-1998 illərdə Birləşmiş Millətlərin İnkişaf Proqramının (UNDP) ölkədəki narkotiklərə nəzarət üzrə milli koordinatoru idi. 1995-ci ildə Ç.Rəhimov Kopenhagendə (Danimarka) keçirilən Dünya Sosial Məsələlərə aid Sammit üçün sənədlərin hazırlanması üzrə işçi qrupuna rəhbərlik etdi. Ümummillə lider, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ulu Öndər Heydər Əliyevin təsdiqi ilə Ç.Rəhimov, Zirvənin Yekun Bəyannaməsinə edilmiş dəyişikliklərin təşəbbüskarı idi.

Praktiki tibbi fəaliyyətində, 2004-ildən 1-N-li Şəhər Xəstəxanasının üz-çənə

cərrahiyyəsi şöbəsinə, 2007-ci ildən isə ATU-nun Ağız və üz-çənə cərrahiyyəsi kafedrasına rəhbərlik edərək qısa müddətdə Azərbaycanda kraniyofasiyal cərrahiyyədə dünyanın bir sıra qabaqcıl texnologiyalarını tətbiq edə bildi. Nəticələr beynəlxalq üz-çənə cərrahları birliyi tərəfindən qiymətləndirildi və Amerikanın nüfuzlu elmi jurnalında nəşr olundu.

2017-ci ildən etibarən, professor Ç.Rəhimovun rəhbərliyi altında dünya praktikasında illərdən olan, ən yeni rəqəmsal texnologiyaların istifadəsi üzərində işlərə başlandı: rekonstruktiv kəllə-üz-çənə cərrahiyyəsi əməliyyatları artırılmış realıq eynəklərlə aparılır.

2017-ci ildə Ç.Rəhimov həmkarları ilə birlikdə Azərbaycan Ağız və Üz-çənə Cərrahları Cəmiyyətini yaratdı və ixtisası üzrə Avropa (EACMF) və Beynəlxalq (IOMFS) cəmiyyətlərin də həqiqi üzvü olan bu quruma rəhbərlik etdi. Həmçinin, 2018-2019-cu illərdə onun rəhbərliyi ilə Azərbaycanda bir sıra beynəlxalq konfranslar ən yüksək səviyyədə keçirildi.

Ç.Rəhimovun rəhbərliyi altında onlarla namizəd, eləcə də elmlər doktoru hazırlandı, ATU tələbələri dəfələrlə "ilin ən yaxşı elmi işi" müsabiqələrinin qalibləri oldular. Son 5 ildə, xaricdə işgüzar səfərlərdə olarkən, universitetdə ilk dəfə onlayn müəhazirələr keçirməyə başladı. Ç.Rəhimov elmi və metodoloji baxımdan tələbələr, rezidentlər və həkimlər üçün stomatologiya və üz-çənə cərrahiyyəsinə dair termin və sözlərin (80 mindən çox) olduğu ensiklopedik İngilis-Azərbaycan dili lüğəti hazırlamışdır. Eyni zamanda bir neçə dərslik dərc etdirmişdir.

Son 10 ildə ixtisası üzrə ən yüksək beynəlxalq elmi forumlarda "dəvət olunmuş müəhazirəçi" kimi elmi məruzələrlə müntəzəm iştirak etmişdir. Ç.Rəhimov bir sıra xarici elmi nəşrlərin redaksiya heyətinin üzvüdür. 150-dən çox elmi məqalənin müəllifidir ki, onlardan da 40-a yaxını PubMed-də təqdim olunan və bu

baxımdan müəllifə istinadında yüksək reytingə malikdir.

Ötən il sentyabrın 27-dən, Vətən Müharibəsi başladığı gündən etibarən professor Çingiz Rəhimov Azərbaycan Ağız və Üz-çənə Cərrahları Cəmiyyətinin sədri olaraq, təşkilat üzvlərinin ordunun və mülki əhalinin tibbi təminatında iştirakını təmin etmək üçün müraciət edib. Ç. Rəhimovun təşəbbüsü ilə Müdafiə Nazirliyi və Səhiyyə Nazirliyi, ATU-nun rəhbərliyi tərəfindən döyüş əməliyyatları zamanı yaralılara yüksək ixtisaslı yardım göstərmək məqsədilə Tədris Cərrahiyyə Klinikası qazilərə xidmət üçün ayrıldı. Şəxsən Çingiz Rəhimovun iştirakı ilə 100-dən çox yaralı üzərində ən mürəkkəb rekonstruktiv əməliyyat aparıldı. Yaralıların əksəriyyəti cərrahiyyə əməliyyatından sonra yenidən cəbhə bölgəsinə qayıdaraq döyüşdü.

Vətənimizin adını həmişə uca tutan, gənc nəsillərə örnək olan Çingiz müəllimi təbrik edir, ona möhkəm can sağlığı, gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulayırıq!

Ağız və üz-çənə cərrahiyyəsi kafedrasının əməkdaşları

ÜST: Bu il koronavirusa qarşı kollektiv immunitetin yaranması mümkün deyil

Dünyanın bir çox ölkəsində koronavirus əleyhinə vaksinasiya kampaniyasına start verilməsinə baxmayaraq, bu il hər hansısa bir ölkədə virusa qarşı kollektiv immunitetin formalaşması və bu yolla əhalinin əsas etibarilə yoluxmaya qarşı qorunması mümkün olmayacaq.

Bu il kollektiv immunitetin formalaşması qeyri-mümkün hesab edilir

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) elmi tədqiqatlar üzrə əsas səlahiyyətli nümayəndəsi Soumya Svaminatan bu il ərzində əhali immuniteti və ya kollektiv immunitetin hansısa bir mərhələsinə nail olmağı qeyri-mümkün hesab edib.

COVID-19-a qarşı bir neçə etibarlı və təhlükəsiz peyvənd maddəsi hazırlanmasının zamana ehtiyacı var

S.Svaminatan öz açıqlamasında COVID-19-a qarşı, eyni zamanda, bir neçə etibarlı və təhlükəsiz peyvənd maddəsinin hazırlanması və kütləvi istehsalına başlanmasını inanılmaz tərəqqi kimi təqdir edib. Həm də qeyd olunub ki, bütün dünyada tələb olunan milyardlarla doza peyvəndin istehsalı və çatdırılması üçün zamana ehtiyac var. Buna görə də insanlar qarşıdakı dövrdə səbirli olmalı və təhlükəsizlik qaydalarına ciddi riayət etməlidirlər.

İLİN FƏAL TƏLƏBƏLƏRİ MÜƏYYƏNLƏŞDİ

Azərbaycan Tibb Universitetinin müxtəlif sahələr üzrə ən fəal tələbələri müəyyənən. Ənənəvi olaraq ATU-nun Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsi 12 ay boyunca fərqlənən tələbələri ilin sonunda mükafatlandırır.

ATU THİK bu dəfə Vahid Rzayevi "ilin ən aktiv fakültə sədri", İlkanə Quluzadəni "ilin ən aktiv departament sədri", Dilbər Əliyevanı "ilin ən aktiv klub sədri", Vüsalə Məhərrəmini "ilin ən aktiv fakültə büro üzvü", Elbrus Məmmədovu "ilin ən aktiv klublar üzrə büro üzvü" və Mədinə Muxtarovanı "ilin ən aktiv büro üzvü" kimi müəyyən edib.

ilin ən fəal tələbələrinə ATU THİK tərəfindən müxtəlif xatirə hədiyyələri təqdim olunub.

ÜST-nin Çinə göndərdiyi ekspertlərdən ikisinin COVID-19-a yoluxduğu məlum olub

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) COVID-19 infeksiyasının mənşəyinin tapılması istiqamətində araşdırmalar aparmaq üçün Çinə ezam etdiyi ekspertlər qrupunun 2 üzvünün virusa yoluxduğu məlum olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə "South China Morning Post" qəzeti ÜST-yə istinadla xəbər yayıb. Bildirilir ki, Çinin epidemiya əleyhinə qaydalarına uyğun olaraq, xaricdən Çinə gələn uçuş məntəqəsində yola düşməzdən 2 gün əvvəl burun-boğaz yaxma testi ilə yanaşı, qanda anticisimlərin olmasını müəyyən edən (IgM) analiz verməlidirlər. ÜST heyətinin Sinqapurda verdiyi yaxma testinin cavabı neqativ olsa da, qan analizi nəticəsində qrupun iki üzvünün daha əvvəldən virusa yoluxduğu məlum olub. Beləcə, həmin iki nəfər ÜST missiyasının tərkibində Çinə uça bilməyib. Hazırda onlar Sinqapurda gözləyirlər.

Qeyd edək ki, yanvarın 14-də səhər saatlarında 11 nəfərdən ibarət beynəlxalq heyət Çinin Uxan şəhərinə gəlib. Onların tərkibində Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının və Dünya Heyvanların Sağlamlığı Təşkilatının ekspertləri

var. BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının 2 alimi isə distant formada araşdırmalarda iştirak edəcək.

Çinin Səhiyyə Məsələləri üzrə Dövlət Komitəsinin məlumatına əsasən, beynəlxalq ekspertlər araşdırmalara başlamazdan əvvəl epidemiya əleyhinə qaydalara uyğun olaraq xüsusi karantin yerlərində 14 günlük məcburi özünütəcrid dövrünü keçməlidirlər. Ekspertlər rəylərini öz müşahidələrinə, eləcə də Çin mütəxəssisləri tərəfindən heyvan və insanlardan toplanmış nümunələrə əsasən verəcəklər. ÜST-nin Baş direktoru Tedros Qebreyesus bir neçə gün əvvəlki onlayn mətbuat konfransında təşkilatın ekspertlərinin çinli həmkarları ilə birgə xəstəliyin zoonoz (heyvanlardan insanlara və ya insanlardan heyvanlara keçən yoluxucu xəstəlik) mənşəyinin aşkar edilməsi ilə bağlı elmi planlar hazırlayacaqlarını bəyan edib.

Almaz Allahyar qızı Qaragözova

İnsan itkisi həmişə ağır olur. Hər bir insan bu dünyadan köç edərkən təkcə yaxınlarını, əqrəbalarını deyil, onu uzaqdan-yaxından tanıyanları da üzür və kədərləndirir. Bu həyatın qanunudur, lakin elə itkilər də var ki, bütün xalq, cəmiyyət olaraq o itkinin yerini görür, dərk edir və təəssüflənir. Bu, alim itkisidir.

"Alim öldü, aləm öldü" deyimi bəlkə də uzun əsrlər boyu xalqın alimə olan ehtiyacının, hörmətinin ən qabarıq təzahürüdür. Bu alim həm də bir həkim, tibb işçisi olarkən bu üzünü miqyası bir qədər də böyüyür. Tibb üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Almaz xanım Qaragözova belələrimizdən idi. Bir insan, alim, həkim kimi onun xatirəsi daim onu tanıyanların qəlbində yaşayacaqdır. Bu haqqı onun keçdiyi şərəfli ömür yolu qazandırmışdır. Biz də onun son dərəcə mənalı həyatını, həyatdakı mübarizəsini, yaşadığı və yaşatdığı amalı əks etdirmək üçün onun tərcümeyi halını xatırlatmağı özümüzə borc bildik.

A.Qaragözova 1949-cu il sentyabrın 25-də Yevlax rayonunda qulluqçu ailəsində doğulmuşdur. 1966-cı ildə ATU-nun Pediatriya fakültəsinə daxil olmuş, 1972-ci ildə universiteti bitirərək üç il təyinatla Şuşa şəhərində işləmişdir. Yaddaşında əbədi iz salan bu gözəl şəhərin 8 noyabr 2020-ci ildə Ali Baş Komandanımızın qətiyyəti, Müzəffər Ordumuzun rəşadəti ilə 28 illik işğaldan azad edilməsi onu hədsiz dərəcədə sevindirmişdir.

A.Qaragözova 1975-ci ildə Bakıda V.Axundov adına ETTPI-da kliniki ordinator, kiçik elmi işçi (1975-1977) və böyük elmi işçi (1987) vəzifəsində çalışmış, 1986-cı ildə tibb elmləri namizədi elmi dərəcəsi almışdır. Sonralar ATU-nun Uşaq yoluxucu xəstəliklər kafedrasında assistent (1991) və dosent (1995) işləyən A.Qaragözova müxtəlif vaxtlarda Pediatriya fakültəsində Dövlət İmtahan Komissiyasının məsul katibi, Pediatriya fakültəsində V-VI kurslar üzrə dekan müavini (1995-2013) olmuşdur.

A.Qaragözova 1984-cü ildə "Səhiyyə əlaçısı" adını almış, dəfələrlə pul mükafatı, Fəxri Fərmanlarla təltif edilmişdir. O, 150 elmi

məqalənin, 1 dərslinin, 2 dərs vəsaitinin, 10 tədris metodik vəsaitin və 1 səmərələşdirici təklifin müəllifi idi. Almaz xanımın uzun müddətli pedaqoji fəaliyyəti və həkimlik təcrübəsi ona kafedranın professor və müəllim kollektivi arasında hörmət və nüfuz qazandırmışdı. Hamı onu çox sevirdi və dəyər verirdi.

Bu da taleyin qismətidir ki, xalqı üçün gecəgündüzlü çalışan, bilik və bacarığını daim yeni nəslə öyrədən, yoluxucu xəstəliklərin tədrisi ilə məşğul olan alim həmkarımız bir il əvvəl ortaya çıxan və bütün dünyanı sarsıdıcı qorxu altında saxlayan COVID-19-dan dünyasını dəyişmişdir.

ATU-nun Yoluxucu xəstəliklər kafedrasının dosenti, hamımızın çox sevdiyi, hörmət etdiyi dəyərli alim, həkim Almaz xanım Qaragözovanın vəfatı həmkarları üçün çox ağır bir xəbər oldu. Universitetimizin demək olar ki, bütün kollektivi, eyni zamanda Pediatriya fakültəsinin tələbələri Almaz xanımı çox gözəl, səmimi, mehriban, gülərliz bir insan kimi tanıyır və sevirdi. O, bizim yaddaşımızda həmişə belə qalacaq!

Almaz xanım daim qəlbimizdə yaşayacaq, həmişə onu ehtiramla yad edəcəyik. Onu heç vaxt unutmayacağıq, yeri həmişə görünəcək.

Yerin cənnət olsun, sevimli Almaz xanımımız! **Allah sənə qəni-qəni rəhmət eləsin!**

Yoluxucu xəstəliklər kafedrasının əməkdaşları

Ev şəraitində öskürəyə qarşı tətbiq edilən ən effektiv vasitələr

Bal, çobanyastığı, duz, kəsmik - bu və digər vasitələr ev şəraitində öskürəyə qarşı çox təsirli ola bilər.

Öskürəyə qarşı ev şəraitində istifadə edilən müalicə üsullarını diqqətinizə çatdırırıq.

Bal ilə süd. Südə bal əlavə olunarsa öskürəyi azaldır. Yatmadan əvvəl qəbul edildikdə yaxşı yuxu gətirir.

Soğan suyu.

Ən təsirli digər ev vasitəsidir. Təzə soğanın sıxılmış suyu bir az bal ilə qarışdırılmalı və qəbul edilməlidir.

Duzlu buxar. İsti, nəmli və duzlu havada nəfəs almaq bronxların patogenlərdən daha təsirli şəkildə qurtulmasına kömək edir. Bir litr isti suya təxminən on qram duz əlavə edin. Başınıza bir dəsmal bağlayın və buxarı yavaşca nəfəs alın.

Mayenin qəbul edilməsi. Boğaz və bronx qişasına qan axını stimullaşdırmaq üçün öskürək olduqda kifayət qədər maye içmək vacibdir. Bitki çayları, bəlgəmin incəldilməsi və öskürəyin asanlaşdırılması üçün idealdır.

Çobanyastığı. Xırıltılı səs və öskürək zamanı tənəffüs yollarını sakitləşdirən iltihab əleyhinə təsirə malik yağ ehtiva edir.

Kəklükotu. Soyuqdeymə üçün ən məşhur dərman bitkilərindən biridir. Kəklükotu ilə çay və ya buxarın qəbulu boğaz ağrısı, burun tıkanıklığı üçün faydalıdır.

Bağayarpağı. Çay və ya şərbətdən asılı olmayaraq: bağayarpağı tənəffüs yoluxucu infeksiyanın səbəb olduğu bronx tıxanması üçün təsirli təbib vasitədir.

Adaçayı. Adaçayı yarpaqlarında olan aktiv maddələr iltihabı ləngidir və boğazın selikli qişasını sakitləşdirir.

Nanə. Nanə efir yağının tərkibindəki maddələr başağrısını aradan qaldırır və selikli qişalar infeksiya səbəbindən şişdikdə hava yollarını azad edir.

Peyvənd üçün istifadə edilən vaksinlər: hər birinin öz xüsusiyyəti

İlk dəfə vaksin XVIII əsrdə yaradılıb. Həmin vaxt geniş yayılan çiçək pandemiyasına qarşı vaksin hazırlanıb. İnsan dünyaya gələn gündən ona vaksin vurulur və bunun sayəsində uşaqlar infeksiya və xəstəliklərdən uzaq olurlar. Yeni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyasına qarşı da yeganə üsul vaksinasiyadır.

COVID-19-a qarşı istehsal edilən vaksinlər barədə danışan Nyu-York ştat Universitetinin Tibb mərkəzində yoluxucu xəstəliklər üzrə mütəxəssis-həkim, tibb elmləri doktoru Xəyalə Balabəyova deyib: "BioNTech/Pfizer" və "Moderna" vaksinləri yeni vaksinlərdir. "BioNTech" şirkəti 25, "Moderna" şirkəti isə 20 ilə yaxındır həmin vaksinin üzərində işləyib. Əvvəllər həmin vaksinə ehtiyac yox idi. Koronavirus infeksiyası ilk dəfə deyil ki, yayılır. Əvvəllər SARS, MERS infeksiyaları var idi. O vaxt həmin vaksinləri hazırlamağa başlasalar da, epidemiya çox tez bitdi. Ona görə də vaksinlərə ehtiyac qalmadı. "BioNTech/Pfizer" və "Moderna" şirkətləri

həmin vaksinləri xərçəng xəstəliyinə qarşı işlətmək istəyirdilər".

Vaksinləri yaratmaq üçün virusun özü lazım deyil. Ötən il yanvarın əvvəllərində Çin Xalq Respublikasında belə bir virusun yayılması barədə bütün dünyaya məlumat verildi. Virusun strukturu göstərildi və "BioNTech/Pfizer" və "Moderna" şirkətləri vaksinini çox az vaxtda, sürətlə hazırladılar və mart-aprel aylarında onun sınağına başlandı. Vaksinlər bir-birinə çox oxşayırlar və cüzi fərqləri var. "Moderna" vaksininin bir kapsulu 10, "BioNTech/Pfizer" vaksininin bir kapsulu isə 5 nəfərə vurula bilər. Onların saxlanma müddəti və şəraiti də fərqlənir. "BioNTech/Pfizer" vaksini -60° C-dən -80° C-yə qədər temperaturda saxlanılmalıdır. "Moderna" vaksini 30 günə qədər soyuducuda saxlamaq və onu daha çox insana vurmaq olar".

Mütəxəssis daha sonra deyib: "Hazırda dünyanın bir çox ölkəsində vaksin hazırlanmasına başlanılıb. Demək olar ki, 57 ölkə vaksin hazırlayır. Onlardan yalnız 14 vaksin üçüncü sınaq mərhələsindədir.

Hazırda dünyanın bir çox ölkəsində

vaksin hazırlanmasına başlanılıb.

Demək olar ki, 57 ölkə vaksin hazırlayır.

Onlardan yalnız 14 vaksin üçüncü sınaq

mərhələsindədir.

"AstraZeneca", "Johnson&Johnson" və "Sputnic V" vaksinləri yenidir və bir-birinə çox bənzəyir. Onun yeni hesab olunmasına səbəb başqa bir virusun, yəni adenovirusun işlədilməsidir. Burada onun koronavirus hissəsinin peyvənd kimi insanlara vurulması nəzərdə tutulub.

"AstraZeneca", "Johnson&Johnson" şirkətinin istehsal etdiyi vaksinini tətbiq etmək asan olacaq. "BioNTech/Pfizer" və "Moderna" vaksinlərini mənfii temperaturda soyuducuda saxlamaq lazımdır, "AstraZeneca",

"Johnson&Johnson" vaksinin isə buna ehtiyacı yoxdur. "BioNTech/Pfizer" və "Moderna" kimi "AstraZeneca", "Johnson&Johnson" vaksinləri iki dəfə vurulmalıdır ki, immunitet yaradılsın. Bundan əlavə, Çinin iki – "Sinovac" və "Sinopharm" vaksinləri var. Hazırda onları Çində tətbiq edirlər, bəzi ölkələrdə üçüncü faza sınaq mərhələsindədir. Türkiyədə bu gündən əhalinin "Sinovac" vaksini ilə peyvəndlənməsinə başlanılıb. Bu vaksinlərlə peyvəndləmə zamanı zəif olan virus insan bədənində yeridilir ki, immunitet yaransın".

Yüksək təzyiqlə əlaqədar qəbul edilən qidalar

Vaxtında müalicə olunmayan hipertoniya xəstəliyi sağlamlıq üçün təhlükəli hesab olunur. Belə ki, uzun müddət müalicə olunmayan yüksək təzyiqli miokard infarkti, insult, ürək çatışmazlığı, qulaqçıqların səyrici aritmiyası, aşağı ətraf damarlarının xəstəlikləri, görmə qabiliyyətinin itirilməsi və böyrək çatışmazlığı kimi fəsadlara aparıb çıxara bilər.

Həkim-fitoterapevt Fizuli Hüseynov bu barədə məlumat verərək deyib: "Təzyiqin yüksəlməsinin qarşısını almaq üçün daha çox müxtəlif həblərdən istifadə edilir. Həmin dərmanların bir qrupu kaliumun bədəndən xaric olmasına, bir qrupu qanda sidik turşusunun miqdarının artmasına, artroz və oynaq ağrılarına səbəb olur. Dərmanların digər qrupunun qəbulu isə qaraciyər, mədə və mədəaltı vəzi zədələyir. Əslində, yüksək təzyiqli orqanizmin çağırış simptomudur və ayrıca

Hər gün balqabaq şirəsi içilməsi qaraciyər, böyrək və ümumiyyətlə orqanizm üçün çox gözəl detoksdur. Yemək və salatlarda limon və sirkədən istifadə etmək də faydalı nəticələr verir.

bir xəstəlik deyil, onun kökündə hansısa bir problem durur. İlk növbədə, yaxşı olar ki, yüksək təzyiqdən əziyyət çəkənlərə artıq çəkirlərini qaydaya salmağı, aktiv həyat tərzini sürməyi, xörək duzundan az istifadə etməyi məsləhət görürük. Hipertoniya zamanı beyin, ürək, böyrək və böyrəküstü vəzi müayinə etdirmək lazımdır. Eləcə də qanda xolesterinin yüksək səviyyəsi arterial təzyiqli normadan yuxarı qalxması ilə nəticələnir. Osteoxondroz və fəqərəarası disk yerdəyişmələri baş-beyni qidalandıran vertebral arteriyaları sıxır və arterial

təzyiqin yüksəlməsinə səbəb olur. Hipertoniyanın digər səbəbi isə əsəb, stres və gərginlikdir".

Həkimin dediyinə görə, təzyiqli normallaşdırmaq üçün mütləq şəkildə qidalanmaya diqqət edilməlidir. Hər gün balqabaq şirəsi içmək qaraciyər, böyrək və ümumiyyətlə orqanizm üçün çox gözəl detoksdur. Yemək və salatlarda limon və sirkədən istifadə etmək də faydalı nəticələr verir.

Həkim-fitoterapevt bir neçə resept də təklif edib: "1 litr suya 1 limon sıxılır, 1 çay qaşığı sürtkəcdən keçirilmiş təzə zəncəfil, 1 çay qaşığı bal və 1 xörək qaşığı alma sirkəsi əlavə edilərək gün ərzində içilir. 2 xörək qaşığı yemişan meyvələri termosda 3 stəkan 80 dərəcə istilikdə olan suda dəmlənir, gündə 3 dəfə yeməkdən 1 saat əvvəl 1 stəkan içilir. Bəzən yüksək

təzyiqli olan xəstələrin ayaqlarında şişkinlik əmələ gəlir. Bu zaman yemişanla birlikdə sidikqovucu kimi gilə saplaqlarından və qarğıdalı saçaqlarından istifadə edilməsi məsləhətdir. Həmin bitkidən 1 xörək qaşığı eyni qayda ilə dəmlənib qəbul edilir. Yunan lavandası və ballı nanə bitkilərindən hərəsindən 1 xörək qaşığı olmaqla 3 stəkan suda 15-20 dəqiqə dəmlənib gündə üç dəfə yeməkdən 1 saat qabaq qəbul edilir".

Onun dediyinə görə, bütün bu bitkilərin kompleks şəkildə qəbul edilməsi bir neçə həftə ərzində təzyiqli normal vəziyyətə salır. Bundan sonra bitkilər azaldılır və müalicə proseduru yalnız yemişan dəmləməsi ilə davam etdirilir. ■

Penisilin kəşf olunana qədər mahmızçıçək vərəminin müalicəsində geniş istifadə edilirdi

Mahmızçıçək təbiətdə geniş yayılan və xalq təbabətində dərman vasitəsi kimi istifadə olunan bitkidir. Sümük bitişməsinə sürətləndirmək, oynaqalarda və onurğada olan ağrıları azaltmaq xüsusiyyəti ilə seçilir.

Qədim Tibet əlyazmalarında mahmızçıçək haqqında ilk qeydlərə rast gəlinir və uzun əsrlərboyu Çin təbabətində ondan istifadə olunub.

Müasir tibbin əsasını qoyanlardan biri olan İbn Sina bu bitkidən qırıqlar, bel və oynaq ağrıların müalicəsində istifadə edirmiş. Penisilin kəşf olunana qədər vərəmin müalicəsində mahmızçıçəkdən geniş istifadə edilirdi.

Bitkinin yerüstü hissəsi zəhərli olduğuna görə müalicə məqsədilə kök və kökümsovlarından istifadə edilir. Onun bişirməsi antimikrob, büzücü, qankəsici və iltihab əleyhinə təsir göstərir, toxumaların epitelizyasyonunu yaxşılaşdırır. Mahmızçıçək tənəffüs yolları xəstəlikləri, öskürək, ishal, yanıqlar, bağların dartılması, əzələ və oynaqların travmatik zədələnməsi və kliniki stomatologiyada parodontozun müalicəsində tətbiq olunur. Bundan başqa orqanizmi tonuslandırır, spazmolitik olduğundan arterial təzyiqli aşağı salır, həzmi yaxşılaşdırır.

Mahmızçıçəyin yerüstü hissəsində sinir sistemini iflic edən zəhərli maddələr olduğuna görə bitkidən çox ehtiyatla istifadə etmək lazımdır, hamilə qadınların ondan istifadə etməsi isə qəti qadağandır.

Hava meteohəssas insanların sağlamlığına necə təsir edir?

Küçədəki tufanla birgə sizin əhval-ruhiyyəyiniz də pisləşdiyini, təzyiqinizin dəyişdiyini, baş, sümük ağrıların başladığını hiss etmisinizmi? Bütün bunlar yalnız meteohəssaslığın təzahürüdür deyil. Hava şəraitindəki hər hansı bir dəyişiklik bu xəstəlikdən əziyyət çəkən insanların sağlamlığına təsir edə bilər. Doğrudur, bu çox subyektiv bir anlayış olduğundan tibb elmində çox vaxt ciddi nəzərə alınmır.

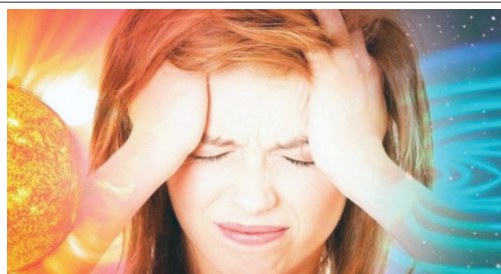
Məlumdur ki, belə xəstəliklərə düşər olmuş insanlara meteoaşılıqlıq çox pis təsir göstərir.

Artrit və artroz xəstəliklərindən əziyyət çəkənlərə hava dəyişikliyi daha pis təsir göstərir. Alimlər bunun niyə baş verdiyini izah edə bilməzlər. Atmosfer təzyiqinin aşağı düşməsi ona gətirib çıxarır ki, daxili maye praktik olaraq oynaqlara təzyiqli göstərir, oynaqı uzadır. Bu da sonda narahatçılığa və ağrıya səbəb olur. Bu təhlükəlidirmi? Düzdür, bu, ölümlə nəticələnir, lakin ağrıya səbəb olur, deməli, həyatın keyfiyyətinə təsir göstərir.

Ancaq aorta anevrizması olanlar üçün bu təhlükəlidir. Belə ki, genişlənmiş damar partlaya bilər. Ona görə də hava temperaturu dəyişmədən də təzyiqli izləmək vacibdir.

Hava kimlər üçün təhlükəli düşməndir? Söylədiyimiz kimi oynaqları ağrıyan və ürəyində problem olanlar üçün. Çünki soyuq hava şəraiti infarkt riskini artırır. Aşağı temperatur damarları daraldır, spazma yaradır. Ateroskleroz xəstələri üçün şaxta daha təhlükəlidir.

Bronxial astması olanlar uzun müddət şaxtılı havada durmaqdan çəkinməlidir. Soyuqda yəmə bronxların selikli qişasının şişməsinə, bu da nəticədə boğulmağa gətirib çıxara bilər. Bu, zökəm və digər tənəffüs problemləri üçün xüsusilə təhlükəlidir.

Əhval-ruhiyyəyə isti hava da təsir edə bilər. Çöldə temperatur +30 dərəcədən yuxarı olduqda, beyin ateroskleroza olanlar üçün təhlükə yaradır. Meteoroloji asılılığı olan insanlarda süstlük və yorğunluq əlamətləri ilə yanaşı insult ehtimalı da artır.

İsti hava kök insanlara da pis təsir edir. Onlar çox tərlədiklərinə görə su itirir ki, bu da dehidrasiya riskinin artması deməkdir. Bu vəziyyətdə daha çox su içmək məsləhətdir. Yüksək qan təzyiqli olan insanlarda baş gicəllənməsi və halsızlıq olur. Ona görə də, hər cür hava şəraitində bu göstəriciyə nəzarət edilməlidir.

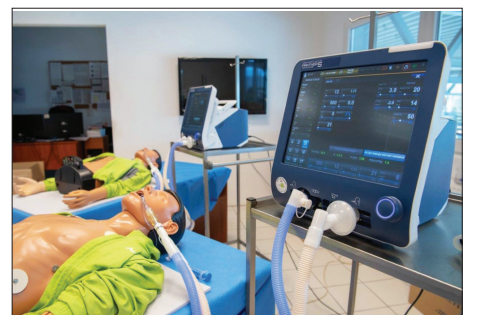
Hava asılılığını "ləğv etmək" mümkündürmü? Çətin. Ancaq həkiminizin tövsiyələrinə riayət etməli, soyuq hava şəraitində isti yerdə olmalı və sağlam həyat tərzinə riayət edilməlidir. Pis vərdəşlərdən imtina edilməli, mülayim aktivlik, balanslaşdırılmış qidalanma - bütün bunlar sizin əhvalınıza daha yaxşı təsir edə bilər.

Macarıstanda kütləvi süni tənəffüs sistemi yaradılıb

Tibb elmləri doktoru Mikloş Kozlovskinin rəhbərliyi ilə macarıstanlı könüllü alimlər komandası paytaxtdakı Obuda Universitetinin dəstəyi ilə dünyada ilk modul tipli kütləvi süni tənəffüs sistemi yaradıb.

Yeni sistem koronavirusla mübarizə apararıq 50-yə qədər pasiyentə eyni vaxtda xidmət etmək üçün nəzərdə tutulub. Qrupun rəhbəri jurnalistlər üçün brifinqdə bildirib ki, alimlər bu sistemin klinik tətbiqindən əvvəlki mərhələdə test yoxlamalarına başlayırlar. Bundan sonra xəstələrin iştirakı ilə klinik sınaq keçirilə bilər. Yenilinin müəllifləri daha sonra bildiriblər ki, koronavirus pandemiyası dövründə dəyişən şərait yeni problemlər yaradır, buna görə də hazırda həmin qrup mobil konteynerə qoşula biləcək prototip üzərində işləyir. Bu halda mobil konteyner kimi avtobus, vaqon və hətta katering istifadə edilə bilər.

Mikloş Kozlovski deyib: "Tədqiqat prosesində son aylarda biz kütləvi ventilyasiya konsepsiyasının hər cəhətdən

funksionallığını sübut etmək üçün bir sıra prototiplər yaratmalı olduq. Lakin bu sistem test mühitindən əlavə canlı orqanizmlər üzərində də yoxlanmalıdır. Buna görə də hələlik heyvanlar üzərində test yoxlamalarına hazırlıq gedir".

Tədqiqat qrupunun üzvləri cari vəziyyəti belə təsvir ediblər: heyvanlar üzərində sınaqlar zamanı uzunmüddətli süni ventilyasiyadan sonra ağciyər toxumalarında mikroskopik zədələnmələrin yaranıb-yaranmaması öyrənilib. Belə tədqiqatları insanlar üzərində aparmaq olmaz. Buna görə də əvvəlcə heyvanlar üzərində sınaqlar keçiriləcək və əgər həmin sınaqlar uğurlu olsa, insanlar üzərində sınaqlar başlanacaq. ■

Allah rəhmət eləsin!

Ortopedik stomatologiya kafedrasının əməkdaşları kafedranın müdiri, professor Nazim Pənahova qardaşı

Əlikram Pənahovun

vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

II məmalıq və ginekologiya kafedrasının əməkdaşları dosent

Tamilla Şirinovanın

vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Baş redaktor
ELDAR İSMAYIL

Müəlliflərlə redaksiyanın
mövqeyi üst-üstə düşməyə
bilər.
Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Qəzet "Təbib" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılır, səhifələnir, "Bəxtiyar-4" İKŞ-də çap olunur və universitet daxilində yayılır.

ÜNVANIMIZ:
Mərdanov qardaşları - 98^c
2-ci mərtəbə,
Tel.: 595-24-97
tabibqazeti@gmail.com

Lisensiya H - 022633
İndeks -0269
Sayı 2200